

Nummer 5 2021

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

Svensk ekonomi visar
motståndskraft

KPI påverkas av ändrade
konsumtionsmönster
under pandemin

Utdelningsstopp ökar
överskottet i bytesbalansen

The logo for SCB (Statistiska centralbyrån) is located in the bottom left corner. It consists of the letters 'SCB' in a bold, white, sans-serif font. The background of the entire page is a photograph of a laptop displaying a line graph, with an orange-to-purple gradient overlay.

Innehåll

Månadsöversikt mars 2021	3
Läget i ekonomin	4
Svensk ekonomi visar motståndskraft	4
Fördjupning	7
KPI påverkas av ändrade konsumtionsmönster under pandemin	7
Fördjupning	11
Utdelningsstopp ökar överskottet i bytesbalansen	11
Internationell utblick	15
Stabilisering av EU-områdets BNP	15
Indikatorer för Sverige, EU och USA	16

Om Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv

Det huvudsakliga målet med tidskriften är att ge en helhetsbild över ekonomin utifrån den ekonomiska statistiken. Detta kompletteras med fördjupningar inom olika områden samt en internationell utblick.

Från och med januari 2021 har tidskriften SCB–Indikatorer slagits ihop med Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv.

Publicering sker numera månadsvis, med ett uppehåll i juli.

Vi tar gärna emot synpunkter och kan hjälpa till med att ta fram data vid behov. Kontakta oss via e-post på ekstat@scb.se.

Månadsöversikt mars 2021

Indikatorer	Jämfört med föregående månad (procent) ¹⁾	Jämfört med motsvarande månad föreg år (procent) ²⁾	Jämfört med föregående månad	Jämfört med motsvarande månad föreg år
BNP-indikator månad	2,1	3,5	+	+
Näringsliv				
Näringslivets produktion	0,5	3,9	+	+
Industrins produktion	1,1	5,7	+	+
Industrins orderingång	-1,8	10,0	-	+
Tjänsteproduktion	1,5	4,9	+	+
Handel och konsumtion				
Hushållens konsumtion	0,6	5,0	+	+
Detaljhandelns försäljning	2,6	9,1	+	+
Utrikeshandel				
Varuexport ³⁾	1,4	9,8	+	+
Varuimport ³⁾	1,7	11,4	+	+
Priser				
Konsumentpriser (KPIF)	0,2	1,9	○	+
Producentpriser	1,1	3,8	+	+
Arbetsmarknad⁴⁾				
Sysselsättningsgrad	..	..	..	..
Arbetslöshetstalet	..	..	..	..
Arbetade timmar	..	..	..	..

1) Kalenderkorrigerat och säsongrensat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

2) Kalenderkorrigerat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

3) Löpande priser, okorrigerat. Månadsförändring avser trend.

4) Utvecklingen för arbetsmarknadsindikatorerna publiceras inte för tillfället på grund av definitionsförändringar som införts i Arbetskraftsundersökningen från och med januari 2021. Detta medför att siffrorna inte är helt jämförbara med tidigare perioder.

Symbolerna betyder:

 Ökning (Förändringstal högre än 0,2 procent)

 Oförändrat (Förändringstal -0,2–0,2 procent)

 Minskning (Förändringstal lägre än -0,2 procent)

Se fler [konjunkturindikatorer här](#)

Läget i ekonomin

Svensk ekonomi visar motståndskraft

Trots en hög smittspridning och början på en tredje våg utvecklades svensk ekonomi starkt i mars. De flesta månadsindikatorerna fortsatte uppåt och sammantaget var aktiviteten i ekonomin tillbaka på förkrisnivåer.

Ett år efter det nya coronavirusets utbrott i Sverige var pandemin fortfarande högst påtaglig. Men trots en hög smittspridning, och hårda restriktioner för sociala sammankomster, visade svensk ekonomi motståndskraft i mars. De flesta månadsindikatorer, förutom industrins orderingång, fortsatte uppåt och stora delar av ekonomin har nu återhämtat förra vårens kraftiga nedgångar.

Hushållen trotsade pandemins tredje våg och konsumtionen ökade för tredje månaden i rad. Men trots den tydliga uppgången hittills under 2021 var nivån fortsatt lägre än innan coronakrisen. Även inom tjänsteproduktionen fortsatte återhämtningen mot förkrisnivåer.

BNP tillbaka på förkrisnivån

Efter en svag avslutning på 2020 tog aktiviteten i den svenska ekonomin fart på nytt i början av 2021. Den månadsvisa BNP-indikatorn, som tidigare kallades för aktivitetsindikatorn, steg med 2,1 procent i mars jämfört med månaden innan. Det var tredje månaden i följd som aktiviteten ökade.

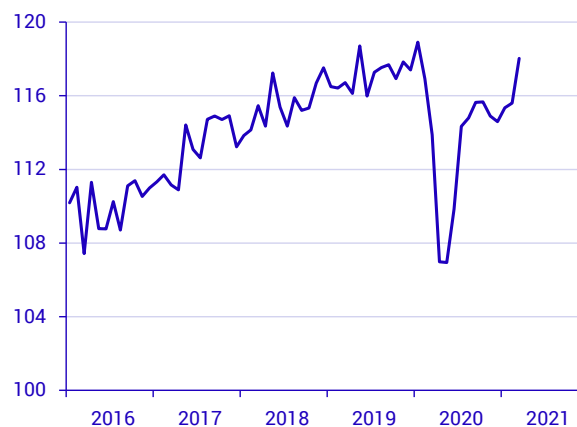
+2,1 %

Ökad aktivitet i ekonomin i mars jämfört med februari, enligt BNP-indikatorn

Den starka uppgången i mars innebar att BNP var tillbaka på nivåerna innan coronakrisen. Detta trots att smittspridningen ökade under månaden, om än med stora regionala skillnader, och de hårdare restriktionerna sedan tidigare låg kvar. Jämfört med mars 2020 ökade BNP med 3,5 procent, kalenderkorrigerat.

Stark BNP-tillväxt i mars

BNP-indikator månad. Index 2011=100, säsongrensade värden

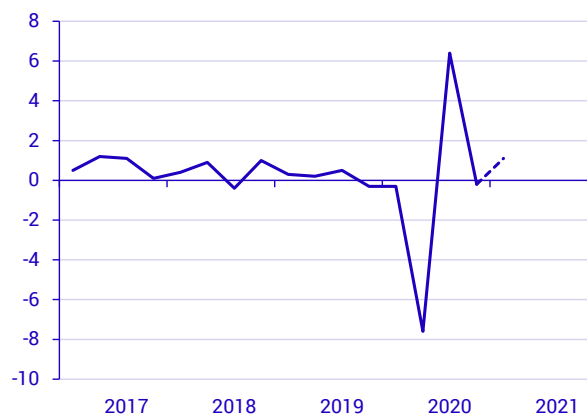
Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Svensk ekonomi växte första kvartalet

Den kvartalsvisa BNP-indikatorn steg med 1,1 procent första kvartalet 2021, säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. Det var framförallt den starka avslutningen i mars som bidrog till uppgången.

Högre aktivitet trots början på tredje vågens smittspridning

BNP-tillväxt i procent jämfört med föregående kvartal, säsongrensat. Första kvartalet 2021 avser BNP-indikatorn

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

I årstakt var BNP nästan oförändrat. Det var ett klart bättre utfall än under både andra, tredje och fjärde

kvartalet i fjol då BNP-nivån var klart lägre än ett år tidigare. BNP-indikatorn ger dock inga detaljer om vilka delar av ekonomin som bidrog till uppgången. Det framgår först vid den fullständiga kvartalsberäkningen av första kvartalet som publiceras den 28 maj.

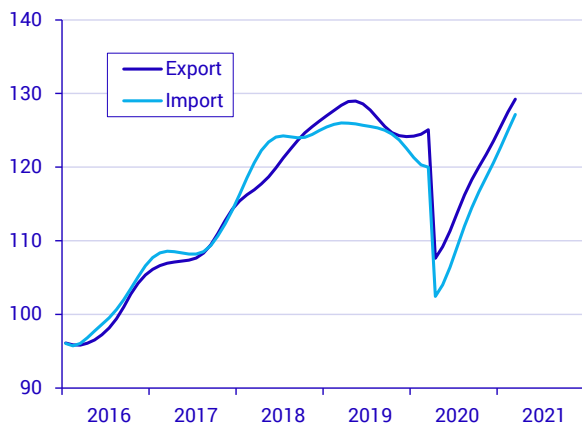
”Även i ett internationellt perspektiv stod sig svensk ekonomi stark under inledningen av 2021”

Även i ett internationellt perspektiv stod sig svensk ekonomi stark under inledningen av 2021. Jämfört med andra länder i Europa som publicerat snabbestimat över BNP-utvecklingen hade Sverige högst tillväxt första kvartalet i säsongrensade tal. Mer om detta finns att läsa i avsnittet Internationell utblick.

Positiv trend för utrikeshandeln

Utrikeshandeln med varor har fortsatt att öka under 2021. I början på året var såväl exporten som importen tillbaka på förkrisnivåerna och uppgångarna fortsatte i mars.

Exporten och importen av varor fortsätter att öka
Miljarder kronor per månad, trend

Källa: Utrikeshandel med varor (SCB)

Framförallt importen har visat en starkare utveckling sedan årsskiftet och i februari var värdet högre än motsvarande månad 2020. Det var första månaden med positiv årstakt för varuimporten sedan december 2019. Även i mars ökade importen starkare än exporten och sett till första kvartalet

steg importen med 2 procent i årstakt medan exporten minskade med lika mycket. Värdet för exporten var dock fortsatt högre än för importen vilket innebar att handelsnettot, exporten minus importen av varor, var positivt.

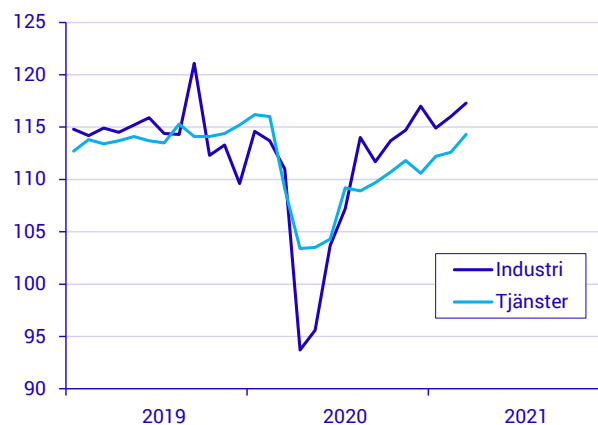
Uppåt för både industrin och tjänstesektorn

Produktionen i näringslivet föll kraftigt under våren i fjol när spridningen av det nya coronaviruset tog fart. Redan under sommaren vände utvecklingen uppåt och sedan dess har trenden varit stigande. I mars, ett år efter pandemins utbrott, var nästan hela nedgången återhämtad.

Inom industrin var produktionsnivån tillbaka på förkrisnivåerna redan i augusti och produktionen fortsatte att öka under hösten. Den senaste tiden har dock störningar i leveranser, till exempel brist på containrar för frakt och halvledare inom fordonsindustrin, blivit ett allt större bekymmer. Men hittills under 2021 verkar det inte ha haft någon större effekt på industrins tillväxt. Efter en nedgång i januari ökade produktionen i både februari och mars.

Fortsatt återhämtning inom tjänstesektorn

Produktionsvärdeindex 2015=100, säsongrensade värden

Källa: Produktionsvärdeindex (SCB)

För tjänstesektorn har återhämtningen inte varit lika snabb som för industrin. Flera delbranscher har drabbats hårt av myndigheternas restriktioner för att minska smittspridningen, inte minst hotell- och restaurangbranschen samt transporter. För dessa delbranscher är produktionen alltjämt nedtryckt.

Början på den tredje vågens smittspridning verkar dock inte påverkat tjänstesektorn som helhet och

produktionen ökade i mars för tredje månaden i rad. Trots restriktioner om maxantal besökare i butiker har handeln bidragit till utvecklingen. Detaljhandeln ökade de tre första månaderna på året och ett år efter att pandemin slog till var produktionen tillbaka på förkrisnivåerna. Dessutom har motorhandeln ökat i snabb takt, sannolikt påverkad av de skärpta skattereglerna som trädde i kraft första april.

Ökad konsumtion

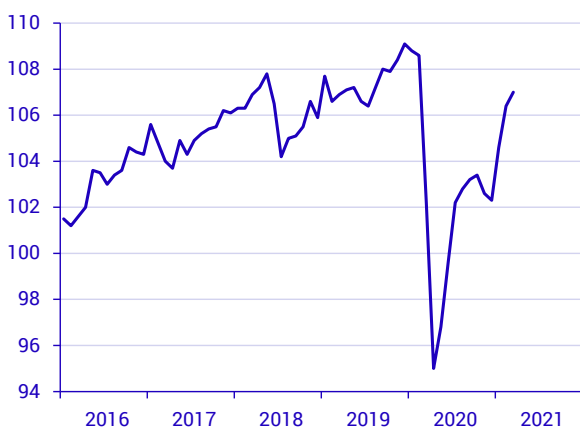
De skärpta skattereglerna för bilar visar sig också i hushållens konsumtion. Utgifterna för transporter och inköp av bilar har ökat stadigt sedan december och bidragit till den tydliga uppgången i hushållskonsumtionen under inledningen av 2021. Under de tre första månaderna i år har hushållen också lagt mer pengar på möbler och inredning.

”De skärpta skattereglerna för bilar visar sig också i hushållens konsumtion”

Ökat hemarbete och rekommendationer om att begränsa de fysiska mötena har samtidigt lett till att annan konsumtion fått stå tillbaka under pandemin. Under både första och andra vågen drabbades särskilt restauranger och hotell hårt och mönstret verkar upprepas. Efter en återhämtning i januari och februari minskade konsumtionen av hotell- och restaurangtjänster på nytt när tredje vågens smittspridning tog fart i mars.

Tydlig uppgång i konsumtionen efter årsskiftet

Hushållens konsumtionsindikator 2015=100, säsongrensade värden

Källa: Omsättning inom tjänstesektorn (SCB)

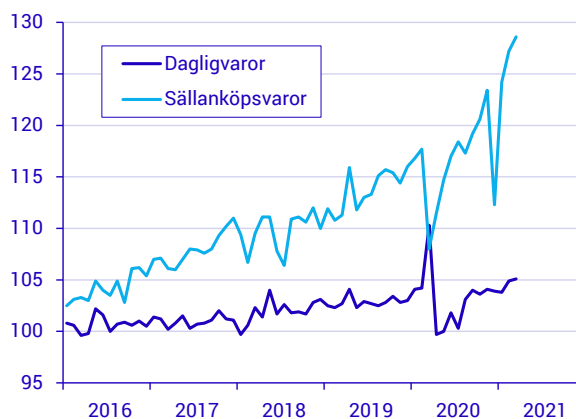
Stark försäljning av sällanköpsvaror

Efter det svaga avslutet på 2020 studsade detaljhandeln tillbaka redan i januari i år och försäljningsvolymen fortsatte uppåt i februari och mars. Det var en kraftig nedgång inom sällanköpshandeln som drog ner detaljhandeln i december. Det verkar dock bara varit ett tillfälligt hack i kurvan och i mars låg försäljningsnivån klart högre än innan nedgången.

Precis som tidigare under pandemin fortsatte inköpen kopplade till det egna boendet att öka efter årsskiftet. I mars var det särskilt handeln med heminredning samt bygghandeln som ökade starkt. Dagligvaruhandeln, som främst består av försäljning av livsmedel, ökade endast svagt.

Rekyl uppåt för sällanköpshandeln

Detaljhandelsindex 2015=100, säsongrensade värden

Källa: Omsättning inom tjänstesektorn (SCB)

Kontaktperson: Jenny Lunneborg 010-479 44 42

Fördjupning

KPI påverkas av ändrade konsumtionsmönster under pandemin

Vid varje årsskifte uppdateras KPI-korgen för att behålla sin aktualitet över tid. Detta innebär att vägningstal uppdateras och att produktgrupper både tillkommer och faller bort. För 2021 tillämpades ett särskilt tillvägagångssätt vid uppdateringen av vägningstal till följd av de konsumtionsförändringar som ägt rum under coronapandemin.

Samhället är i ständig förändring. Trender kommer och går, ny teknologi introduceras och vanor förändras. Detta avspeglas inte minst i vad vi konsumerar. För att statistiken ska fånga aktuella mönster och strukturer måste den ständigt anpassas. Därför ändras årligen sammansättningen av den

varukorg som ligger till grund för beräkningen av KPI. Nya varor och tjänster tillkommer, andra försvinner från marknaden, samtidigt som konsumtionen av befintliga varor och tjänster relativt varandra ändras över tid. Uppdateringarna av korgen görs i samband med publiceringen av inflationstakten för januari.

Det finns flera anledningar till behovet att spegla den faktiska konsumtionen. KPI är ett levnadskostnadsindex som bland annat används i kompensationsändamål. För att bestämma rätt kompensationsnivå är det viktigt att indexet speglar vår samtid. KPI används också vid beräkning av exempelvis realinkomstutveckling och i stabiliseringspolitiska sammanhang, vilket även det kräver aktuella underlag. Om KPI inte hade beaktat en förändrad konsumtion över tid hade produkter som exempelvis kassetband och VHS-spelare fortfarande ingått. Förutom en inaktuell varukorg hade dessa produkter varit svåra att prismäta, då de knappt finns till försäljning längre.

”Om KPI inte hade beaktat en förändrad konsumtion över tid hade exempelvis kassetband och VHS-spelare fortfarande ingått”

Avsteg från ordinarie metod i år

KPI är konstruerat som ett kedjeindex där indextal beräknas genom att årliga länkar kedjas samman och avslutas med en månadslänk för aktuell månad (för mer information se faktarutan ”Kort om KPI:s indexkonstruktion”). Vid varje årsskifte uppdateras vägningstalen på två ställen, dels införs en ny årslänk och dels ersätts den tidigare månadslänken med en ny. Dessa nya vägningstal baseras normalt på konsumtionsuppgifter från mer än ett år tillbaka i tiden, vilket fungerar väl så länge det inte sker några större förändringar i konsumtionen. Men då konsumtionsmönstren påverkades kraftigt av coronapandemin under det senaste året bedömdes ordinarie metod inte ge en representativ viktfordelning för 2021.

Kort om KPI:s indexkonstruktion

KPI är ett kedjeindex med indexbasår 1980 (1980=100) vilket består av en kedja av årslänkar följt av en sista månadslänk som sträcker sig fram till aktuell månad. Årslänkarna beskriver hur priserna utvecklats mellan två på varandra följande helår, medan månadslänken beskriver prisutvecklingen från helåret två år tillbaka i tiden till och med aktuell månad.

Hela kedjan kan beskrivas enligt följande:

$$KPI_{1980}^{y,m} = I_{1980}^t \times I_t^{t+1} \times \dots \times I_{2017}^{2018} \times I_{2018}^{2019} \times I_{2019}^{2021,m}$$

Där årslänkarna är i blått och månadslänken är i rött. Vid varje årsskifte skapas en ny årslänk med uppdaterade vägningstal samtidigt som månadslänkens vägningstal uppdateras. För årslänken baseras vägningstalen på konsumtionens fördelning under samma period som länken avser, det vill säga två respektive tre år tillbaka i tiden.

För månadslänken baseras dessa normalt på konsumtionens fördelning två år tillbaka i tiden. Under 2021 hade vanligtvis vägningstal för 2019 använts för månadslänken. Men till följd av de konsumtionsskiften som ägt rum under coronapandemin baserades dessa istället på information om konsumtionens fördelning till och med det tredje kvartalet 2020.

Högre vikter för livsmedel och boende

För att ta hänsyn till de konsumtionsskiften som ägde rum under 2020 beslutade SCB att frångå ordinarie metod. Istället baserades viktjusteringen för månadslänken på ett mer aktuellt underlag med preliminära kvartalsuppgifter från Nationalräkenskaperna till och med det tredje kvartalet 2020. I vanliga fall skulle viktjusteringen enbart ha baserats på information om konsumtionens fördelning under 2019. Nu skrevs istället dessa uppgifter fram med en framskrivningsfaktor som tog hänsyn till hur mycket konsumtionen ändrats mellan 2019 och 2020. Detta resulterade i högre vikter för bland annat huvudgrupperna Livsmedel och alkoholfria drycker, Boende samt Post och telekommunikation. Kläder och skor samt Restauranger och logi fick istället lägre vikter.

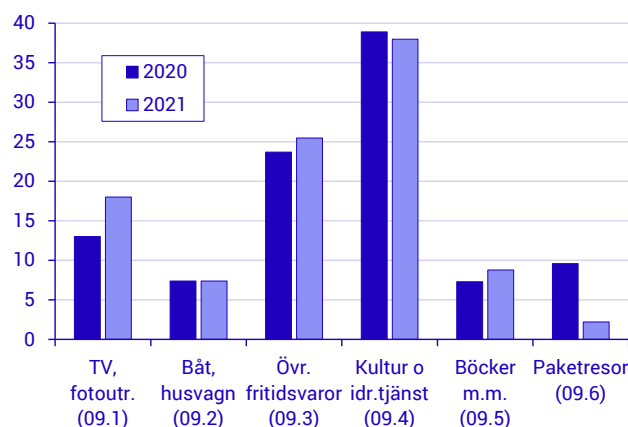
Ändrad viktfordelning även på lägre nivå

Vägningstalen ändrades också inom varje huvudgrupp. För Transport och Rekreation och kultur, två grupper som till synes inte förändrats särskilt mycket jämfört med 2020, var omfördelningen inom grupperna desto större. Inom

Rekreation och kultur minskade vikten framförallt för flygcharter relativt andra kategorier inom samma grupp (se diagram nedan). Jämfört med 2020 tilldelades flygcharter en betydligt lägre vikt, samtidigt som vikten för audiovisuell och fotografisk utrustning samt datorutrustning ökade. Relativt sett ökade även vikten för tidningar, böcker och skrivmaterial samt för fritidsvaror där produkter såsom blommor och växter, sportartiklar och TV- och datorspel ingår.

Lägre vikt för flygcharter under 2021

Viktfordelning inom rekreation och kultur, i procent

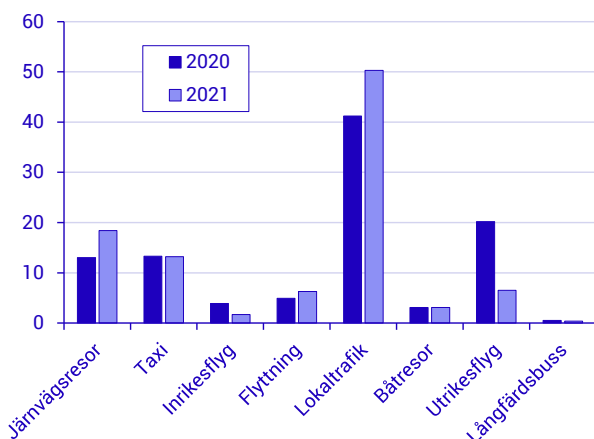
Källa: Konsumentprisindex (SCB)

Även inom transporttjänster noterades en betydande viktmässig omfördelning 2021 jämfört med 2020 trots att huvudgruppen Transport inte ändrades särskilt mycket jämfört med föregående år. Relativt sett tilldelades järnvägsresor och lokaltrafik exempelvis betydligt större viktandelar i år medan vikten för utrikes flygresor minskade kraftigt (se diagrammet på nästa sida). För inrikesflyg noterades också en betydande minskning.

Högre vikt för tåg och lokaltrafik under 2021

Viktfordelning inom transporttjänster, i procent

Källa: Konsumentprisindex (SCB)

Metodvalet en följd av diskussioner

Att SCB valt att frångå ordinarie metod och istället baserat vägningstalen på ett mer aktuellt underlag har föranletts av diskussioner i nämnden för Konsumentprisindex. Det har också skett i linje med rekommendationer från Eurostat när det gäller det EU-harmoniserade indexet HIKP (Harmoniserat Index för Konsumentpriser). I sin vägledning menar Eurostat att utgiftsandelar för konsumtion från två år tillbaka ska göras representativa för ett år tillbaka i tiden. Detta gäller under alla omständigheter, men rekommendationen stärktes ytterligare till följd av pandemiårets kraftiga konsumtionsförändringar. Nämnden för konsumentprisindex förordade ett liknande tillvägagångssätt även för KPI.

Vid ändrad varukorg uppstår korgeffekten

Vid den årliga uppdateringen av vägningstal och varukorgens sammansättning påverkas KPI och de förändringstal som beräknas utifrån KPI-talet. SCB brukar varje år redovisa hur stor denna påverkan är i form av den så kallade "korgeffekten". Korgeffekten är intressant för allmänheten, och kanske i synnerhet för prognosmakare eftersom den visar hur mycket inflationstakten under året respektive månadstakten i januari påverkas av de utförda uppdateringarna.

Korgeffekten kan beskrivas som en teknisk effekt som uppstår till följd av att de sista länkarna i KPI:s indexkonstruktion uppdateras. Korgeffekten på månadstakten uppstår i januari, vilket kan upplevas intuitivt eftersom man faktiskt jämför en korg i

december med en helt ny korg i januari. Under övriga månader ser korgsammansättningen likadan ut och då är det bara prisförändringar som påverkar index.

Uppdateringen av korgen i januari innebär att månadstakten förutom prisutveckling även återspeglar en effekt av nya vikter och att produktgrupper tillkommit och fallit bort. För att ta reda på hur stor del av förändringen i januari som beror på den ändrade sammansättningen av korgen vill man isolera effekten från det som har med verkliga prisändringar att göra. I praktiken görs detta genom att ett hypotetiskt KPI-tal för januari räknas som om alla priser varit oförändrade sedan december. Detta tal jämförs sedan med det verkliga KPI-talet från december och kvoten mellan dessa brukar kallas för korgeffekt. Till skillnad från korgeffekten på månadstakten som enbart uppstår i januari, uppstår korgeffekten på inflationstakten varje månad under året. Detta eftersom prisutvecklingen för aktuell månad jämförs med samma period föregående år, vilket ständigt innebär en jämförelse med föregående års korg.

Korgeffekten var -0,35 i januari

Korgeffekten är inte konstant utan varierar från år till år beroende på hur stora förändringar som skett i underlaget för viktberäkningar och hur omfattande relativprisförändringarna varit under de perioder för vilka vägningstalen uppdateras. I januari 2021 var korgeffekten -0,35 procent på månadstakten. Att effekten var relativt stor förklaras till stor del av det särskilda förfarandet vid beräkning av vägningstalen. Hade inte konsumtionsskiften under 2020 inkluderats hade korgeffekten istället varit omkring -0,05 procent.

Till den negativa korgeffekten på månadstakten bidrog främst kläder, transporttjänster, flygcharter och restauranger. Prisutvecklingen för dessa var relativt stark under jämförelseperioden, vilket inte fick samma genomslag med lägre vikter. Istället fick andra produktgrupper som relativt sett inte haft en lika stark prisutveckling större vikt. Korgeffekten på månadstakten förklarades också av att konsumtionen av produkter som uppvisat en tydlig prisnedgång ökat relativt andra produkter. Hit hör

exempelvis datorutrustning och audiovisuell och fotografisk utrustning.

Hantering av kommande viktuppdatering

Om pandemiårets ändrade konsumtionsmönster är bestående återstår att se. I de fall konsumtionen har ändrats till följd av restriktioner är det rimligt att tänka sig en återgång eller till och med en ökning när dessa dras tillbaka. Att det exempelvis inte funnits biljetter till idrottsevenemang eller teaterbesök har inte föranletts av en minskad efterfrågan utan snarare av ett minskat eller helt uteblivet utbud. Det är alltså sannolikt att konsumtionsmönstren åter kan komma att förändras om restriktioner hävs, vaccinet verkar som avsett och att samhället återgår mer till tiden innan pandemin. Om det återgår helt är fortfarande ovisst. Nya vanor, ett förändrat utbud och ändrade priser kan leda till annorlunda konsumtionsmönster i framtiden. Detta är något att bevaka framöver, inte minst inför viktuppdateringen nästa år.

Vid beräkning av vägningstal för 2022 kommer SCB att stå inför en liknande situation som för 2021 med tillägget att även årslänken blir påverkad av pandemins ändrade konsumtionsmönster. För månadslänken 2022, kan det likt månadslänken för 2021 bli aktuellt att frångå praxis vid viktuppdatering. Beslut om tillvägagångssätt vid uppdatering av vägningstal 2022 kommer att fattas under hösten 2021 och beror på hur pandemin och hushållens konsumtion utvecklas under året. Beslutet kommer återigen att förankras efter diskussioner med Eurostat och nämnden för Konsumentprisindex.

Fakta om statistiken och källorna

Statistiken i denna artikel bygger på uppgifter från konsumentprisindex och nationalräkenskaperna.

För mer information om KPI:s indexkonstruktion se:

Statistikens framställning, konsumentprisindex

För mer information om korgeffekten se:

Korgeffekten 2021

Effekten av årliga uppdateringar på KPI:s förändringstal

Samtliga tillgängliga på scb.se/

Kontaktperson: Beatrice Ljung 010-479 40 16

Fördjupning

Utdelningsstopp ökar överskottet i bytesbalansen

Trots pandemi och ekonomisk kris i världen hade Sverige en stark bytesbalans det andra kvartalet 2020. Det beror till stor del på de inställda aktieutdelningar som följde i pandemins spår under våren. Hösten bjöd endast på en svag återhämtning av svenska aktieutdelningar.

De minskade aktieutdelningarna från svenska företag under det andra kvartalet 2020 fick ett stort genomslag på Sveriges bytesbalans - som visar hur varor, tjänster och kapital flödar mellan inhemska och utländska aktörer.

De mest kända komponenterna inom bytesbalansen är export och import av varor och tjänster.

Avkastning på kapital ingår också i bytesbalansen, bland annat avkastning på direkta investeringar och aktieutdelning på portföljaktier. I den här analysen tar vi bara hänsyn till aktieutdelning för portföljaktier.

För att definieras som portföljaktie i betalningsbalansen ska aktieägaren äga mindre än 10 procent av företagets totala utestående aktier, (om innehavet är 10 procent eller mer definieras det som en direktinvestering).

Aktieutdelningars påverkan på bytesbalansen varierar beroende på storleken på ett lands gränsöverskridande aktieinnehav. Sverige är ett land med många investeringar över landets gränser. Nära 20 procent av Sveriges totala utlandsskuld i slutet av juni 2020 bestod av svenska aktier ägda av utlandet. Motsvarande siffra för svenskar som ägde utländska aktier var cirka 23 procent av Sveriges totala tillgångar i utlandet.

”Sveriges bytesbalans är känslig för utdelningars omfattning, samt när i tiden de genomförs”

Sveriges bytesbalans är känslig för utdelningars omfattning, samt när i tiden de genomförs. Det blir tydligt i kristider, eftersom stora förändringar i aktieutdelningar från såväl svenska som utländska bolag kan få ett stort genomslag på bytesbalansen. Under pandemiåret 2020 förändrades säsongmönstret i svenska aktieutdelningar, vilket framförallt ledde till en starkare bytesbalans det andra kvartalet.

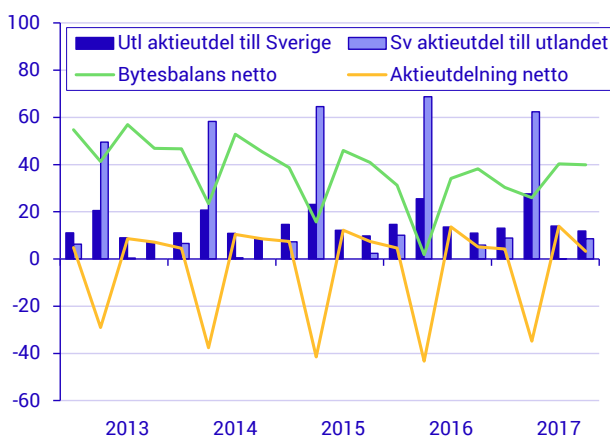
Säsongsvariationen i svenska aktieutdelningar påverkar bytesbalansen

Sverige gör vanligtvis under andra kvartalet varje år större aktieutdelningar till utlandet än vad utlandet gör till Sverige. Utlandets utdelningar brukar också öka något under kvartalet, så till viss del tar flödena ut varandra. Men utlandets utdelningar ökar vanligtvis inte i samma omfattning, utan har en jämnare fördelning över året än vad de svenska har. Att de svenska utdelningarna normalt koncentreras till våren gör att även bytesbalansen påverkas av

detta säsongsmönster. Bytesbalansen är därför ofta svagare det andra kvartalet, för att sedan öka igen.

"Att de svenska utdelningarna normalt koncentreras till våren gör att även bytesbalansen påverkas av detta säsongsmönster"

Aktieutdelningarnas säsongsmönster avspeglas i bytesbalansen
Miljarder kronor per kvartal

Källa: Betalningsbalans och utlandsställning (SCB)

I diagrammet ovan visas säsongsmönstret för aktieutdelningar samt för bytesbalansen. De höga svenska utdelningarna under kvartal två varje år ger en säsongsvariation i nettot av aktieutdelningar. Säsongsmönstret från aktieutdelningar avspeglar sig i nettot av Sveriges bytesbalans.

Utdelningsperioden krockade med pandemin

Våren 2020, när det nya coronaviruset började få spridning i Sverige, förde med sig snabba förändringar i samhället. Restriktioner följdes av förändrade levnadsvanor, minskad konsumtion och ökad arbetslöshet. Krisdrabbade företag erbjöds ta del av statliga stödpaket skapade för att hjälpa svenska företag genom krisen. En förutsättning för att kunna utnyttja det statliga krisstödet blev dock att avstå från att göra utdelningar till aktieägare.

I april och maj är det högsäsong på Stockholmsbörsen för svenska aktieutdelningar. Förra året sammanföll dessa månader med en

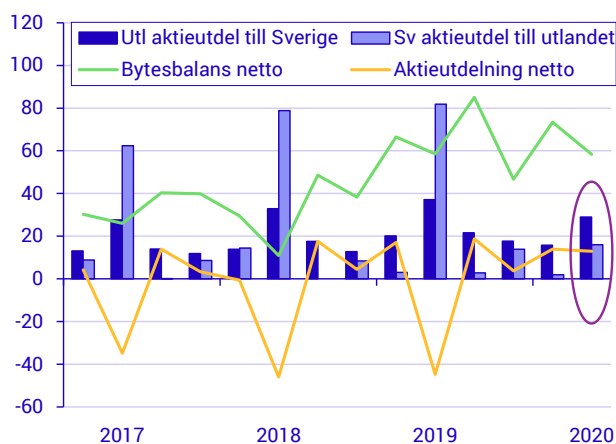
oroande smittspridning i landet. Det andra kvartalet 2020 minskade svenska aktieutdelningar till utlandet med 80 procent jämfört med andra kvartalet 2019. Utlandets aktieutdelningar till Sverige minskade med 22 procent under motsvarande period.

Minskade aktieutdelningar ökar överskottet i bytesbalansen

Mer än 170 svenska börsnoterade bolag hade i mitten av maj förra året beslutat att skjuta upp, sänka eller ställa in sina utdelningar, enligt en sammanställning från Handelsbanken. Både utländska och svenska aktieägare berördes av de ändrade utdelningsförslagen. Den minskade aktieutdelningen från svenska företag fick ett stort genomslag på Sveriges bytesbalans.

Utländska företags utdelningar till Sverige minus svenska företags utdelningar till utlandet ger Sverige ett överskott eller underskott från aktieutdelningar, det vill säga ett netto av aktieutdelningar. Som en effekt av de inställda svenska aktieutdelningarna det andra kvartalet 2020 ökade Sveriges netto av aktieutdelningar gentemot utlandet. Sverige fick i och med det ett överskott från aktieutdelningar under våren 2020, se diagram nedan. Som visats tidigare brukar nettot av aktieutdelningar under normala förhållanden visa underskott det andra kvartalet.

Inställda svenska aktieutdelningar gav stark bytesbalans
Miljarder kronor per kvartal

Källa: Betalningsbalans och utlandsställning (SCB)

Utdelningsstoppet i Sverige ledde till att bytesbalansen det andra kvartalet 2020 blev ovanligt stark. Detta trots att balansen, export minus import, av handeln med varor och tjänster inte bidrog till resultatet. Att bytesbalansen var stark även det andra kvartalet 2019 berodde till stor del på en ökning av balansen av just handel med varor och tjänster.

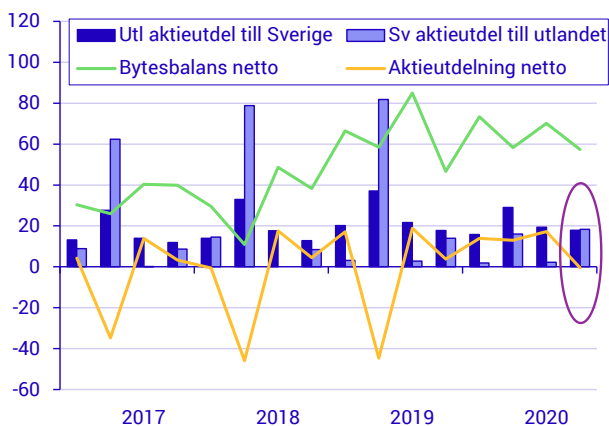
Något högre utdelningar under fjärde kvartalet

Under tidig höst 2020 fanns en osäkerhet kring hur många företag som skulle återuppta tidigare utdelningsförslag eller göra extra utdelningar under hösten. Vissa företag övervägde att återbetala krisstöd för att enklare kunna dela ut vinster till sina aktieägare.

”Företag som inte drabbats hårt av krisen, eller vars utsikter ljusnade under hösten, kan alltså sitta med extra pengar i kassan”

Aktieutdelningarna från svenska företag visade sig under fjärde kvartalet öka något jämfört med fjärde kvartalet 2019. Ökningen motsvarade dock inte den kraftiga minskning av svenska utdelningar som skedde under det andra kvartalet 2020. Företag som inte drabbats hårt av krisen, eller vars utsikter ljusnade under hösten, kan alltså sitta med extra pengar i kassan.

Svag återhämtning av svenska aktieutdelningar
Miljarder kronor per kvartal

Källa: Betalningsbalans och utlandsställning (SCB)

I diagrammet kan vi se att tredje kvartalet 2020 liknar tidigare tredje kvartal, med endast knappa utdelningar från svenska företag. Under det fjärde kvartalet 2020 ökade dock de svenska utdelningarna något jämfört med motsvarande kvartal tidigare år.

Fakta om statistiken och källor

Statistiken i denna artikel bygger på uppgifter från betalningsbalans och utlandsställning. Betalningsbalansen visar reala och finansiella flöden gentemot utlandet. Endast rena transaktioner omfattas, värdeförändringar som exempelvis kursfluktuationer exkluderas. Betalningsbalansen består av tre delar – bytesbalansen, kapitalbalansen och finansiella balansen.

Bytesbalansen består av handelsbalans (utrikeshandel med varor), tjänstebalans (utrikeshandel med tjänster), primärinkomster (löner, kapitalavkastning, övriga primärinkomster) och sekundärinkomster (löpande transfereringar). Sveriges export till utlandet minus Sveriges import från utlandet ger nettot av Sveriges bytesbalans.

Aktieutdelningar bokförs i bytesbalansen som avkastning på kapital under primärinkomster.

Tydligare regler förenklar aktieutdelningar under 2021

Det har funnits oklarheter kring huruvida ett företag ska tillåtas att betala utdelning till sina aktieägare samtidigt som det erhållit statliga stödpengar. Förra året löd bedömningen från Tillväxtverket att arbetsgivare inte ska genomföra aktieutdelning under samma räkenskapsår som det får stöd. I slutet av 2020 kom dock ett förtydligande: Stödet för korttidsarbete kan inte kombineras med vinstutdelning. Det betyder att aktieutdelning inte får genomföras eller beslutas om inom en tidsperiod på två månader före erhållit stöd eller sex månader efteråt.

”Detta öppnar upp för fler och större utdelningar våren 2021 jämfört med våren innan, trots att pandemin fortfarande härjar i samhället”

Förtydligandet av reglerna kring permitteringsstöd innebär att ett företag som tog emot stöd så sent som i oktober förra året, kan genomföra

aktieutdelningar i maj 2021. Detta öppnar upp för fler och större utdelningar våren 2021 jämfört med våren innan, trots att pandemin fortfarande härjar i samhället.

Mot bakgrund av den ekonomiska osäkerheten förväntar sig dock Finansinspektionen (FI) att banker, kreditinstitut samt finansiella företag som försäkringsbolag ska vara restriktiva med aktieutdelningar fram till sista september 2021. På inrådan av FI bör eventuella utdelningar inte överstiga 25 procent av de senaste två åren vinst. Rekommendationen kan därmed komma att hålla tillbaka de totala utdelningarna något.

Många svenska företags aktieutdelningar sker under våren, och enligt Aktiespararna fylls listan på ordentligt under andra halvan av april. Det verkar som att vi går mot en mer normal utdelningsperiod denna vår. Det återstår dock att se hur stora de totala utdelningarna blir, samt hur de kommer att påverka Sveriges bytesbalans.

Kontaktperson: Elisabet Göransson 010-479 44 91

Internationell utblick

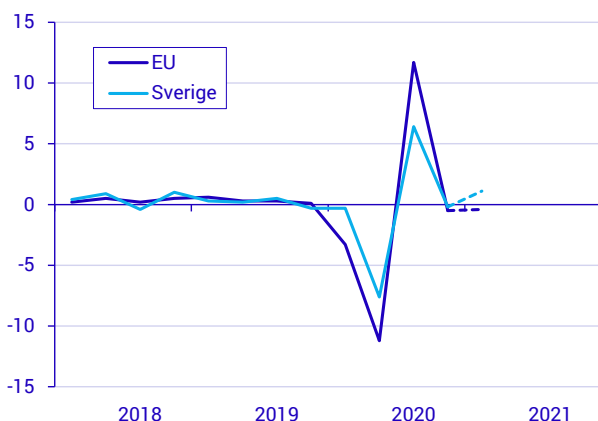
Stabilisering av EU-områdets BNP

BNP har återgått till mer normala utvecklingstal efter de historiskt stora svängningarna under förra året. Enligt preliminära uppgifter för första kvartalet sjönk EU-områdets BNP med 0,4 procent jämfört med kvartalet innan. Sverige stack ut något bland medlemsländerna och noterade den största BNP-uppgången.

När pandemin slog till med full kraft under andra kvartalet förra året störtök EU-områdets BNP. När smittspridningen sedan avtog blev det en kraftig rekyl uppåt kvartalet efter. Under höstens andra våg blev påverkan på ekonomin dock inte särskilt stor.

Återgång till lugnare BNP-utveckling inom EU-området

BNP, volymförändring i procent jämfört med kvartalet innan, säsongrensade värden. Streckad linje visar snabbestimat för BNP

Källa: Eurostat

EU-områdets BNP sjönk med 0,5 procent fjärde kvartalet, vilket innebar en återgång till utvecklingstal i den storlek man var van vid innan pandemin.

Ingen tydlig effekt av tredje vågen

Under första kvartalet i år drabbades Europa av en tredje coronavåg. Inte heller denna satte något större avtryck på EU-områdets BNP som enligt preliminära uppgifter sjönk med 0,4 procent, i säsongrensade tal och jämfört med kvartalet innan. Av de länder som publicerar tidiga BNP-skattningar var nedgången störst i Portugal, där BNP sjönk med 3,3 procent. Landet hade en mångdubbling av antalet covidfall i början av året. Även Tyskland visade en svag utveckling när landets BNP sjönk med 1,7 procent. I Frankrike och Finland noterades det däremot ökningarna även om de inte var så stora. Den klart största uppgången stod Sverige för, vars BNP ökade med 1,1 procent jämfört med fjärde kvartalet.

BNP inom EU ännu inte återhämtad

Sveriges BNP var under första kvartalet i princip tillbaka på samma nivå som ett år tidigare. I de flesta EU-länder som redovisat siffror för första kvartalet, var BNP dock fortfarande en bra bit lägre än förra året. I EU som helhet var den 1,7 procent lägre. En av Europas större ekonomier, Frankrike, var ett av få länder vars BNP var högre än första kvartalet förra året.

Sverige hade högst tillväxt första kvartalet

BNP, volymförändring i procent, säsongrensade och kalenderkorrigerade värden.

Land	Kvartal	Jämfört med föreg. kv.	Jämfört med motsv. kv. föreg. år
EU	2021 kv1	-0,4	-1,7
Sverige	2021 kv1	1,1	-0,2
Tyskland	2021 kv1	-1,7	-3,0
Frankrike	2021 kv1	0,4	1,5
Spanien	2021 kv1	-0,5	-4,3
Italien	2021 kv1	-0,4	-1,4

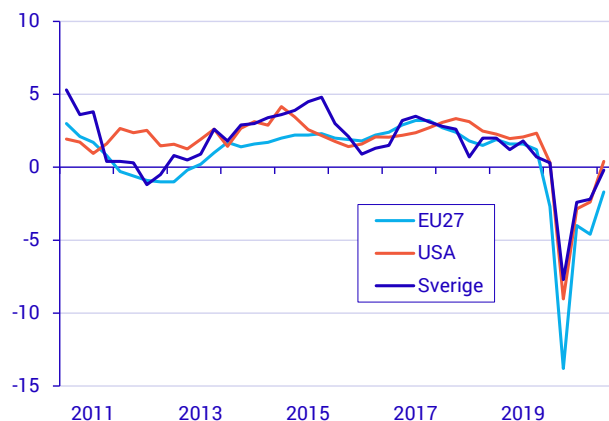
Källa: Eurostat

Kontaktperson: Maria Schoultz 010-479 40 74

Indikatorer för Sverige, EU och USA

USA:s BNP något högre än för ett år sedan

BNP-tillväxt i procent jämfört med motsv. kvartal föregående år

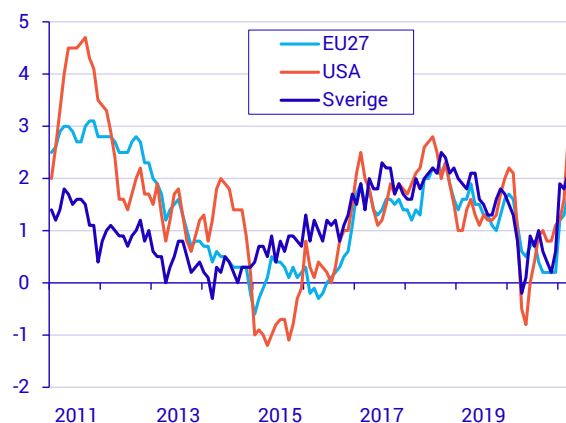

Källa: Eurostat och OECD

- Sveriges BNP är i princip tillbaka på samma nivå som första kvartalet förra året.
- I USA är tillväxten i årstakt positiv för första gången sedan pandemin bröt ut. I EU är dock BNP fortfarande lägre än för ett år sedan.

Snabbt stigande inflation under 2021

Procentuell årsförändring i Harmoniserat konsumentprisindex

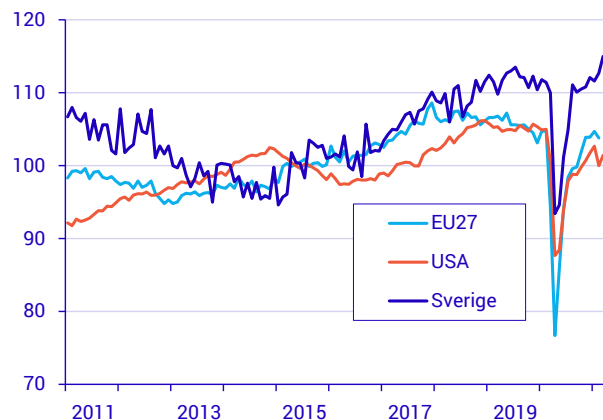

Källa: OECD

- Inflationen, enligt HIKP, sjönk snabbt i början av förra året i Sverige, EU och USA.
- Hittills i år, fram till och med mars, har inflationen stigit kraftigt i alla tre av de ovan nämnda områdena.

Sveriges industriproduktion högre än innan krisen

Industriproduktionsindex 2015=100, säsongrensat

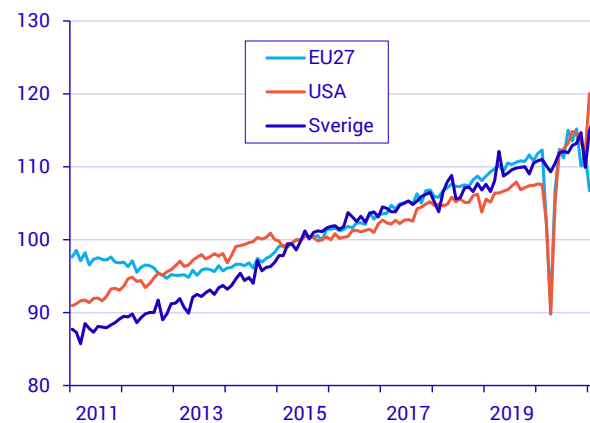

Källa: OECD

- Sveriges industriproduktion steg i februari och mars och är på en högre nivå än innan pandemin.
- Industriproduktionen i USA ökade i mars, men har fortfarande en bit kvar till förkrisnivån. I EU var produktionen i februari i princip på samma nivå som före pandemin.

Stark återhämtning för svensk och amerikansk detaljhandel

Detaljhandelsindex 2015=100, säsongrensat

Källa: OECD

- Utvecklingen för den svenska detaljhandeln har varit mycket stark hittills under 2021.
- Handeln inom EU27 rasade i april förra året, men återhämtade sig snabbt. Inledningen av 2021 har dock varit relativt svag.
- I USA har detaljhandeln haft en mycket god utveckling efter raset förra våren.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.

Bildkällor: Framsida (montage) - Creative Market, Zan Ilic och SCB

Sidan 7 - johnner.se/Maskot Bildbyrå AB

Sidan 11 - johnner.se/Maskot Bildbyrå AB

Sidan 15 - Pixabay, PIRO4D

ISSN: 1653-3828 (Online)

URN:NBN:SE:SCB-2021-A28TI2106_pdf

Ansvarig utgivare: Elisabeth Hopkins

Redaktion: Jenny Lunneborg (redaktör)

Monica Andersson

Johannes Holmberg

Maria Schoultz

Kontakta oss via e-post: ekstat@scb.se

Copyright: SCB. Citera gärna, men uppge källa

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se